

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра теорії і методики фізичного виховання

Дипломна робота (проект)
магістра

з теми: «ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ У ПРОЦЕСІ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ»

Виконав: студент 2 курсу, групи FK1-M19z
спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура)
Шклярук Володимир Анатолійович
Керівник: Юрчишин Ю. В., кандидат наук з фізичного
виховання та спорту, доцент
Рецензент: Скавронський О.П., кандидат наук з фізичного
виховання та спорту, доцент

Кам'янець-Подільський – 2020 рік

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	3
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	6
1.1 Теоретичні концепти процесу підготовки майбутніх вчителів фізичної культури	7
1.2 Педагогічні технології у контексті сучасної професійної освіти	12
1.3 Перспективи застосування інтерактивних методів у процесі підготовки майбутніх вчителів фізичної культури	15
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	21
2.1 Методи дослідження.....	21
2.2 Організація дослідження.....	27
РОЗДІЛ 3 ОБҐРУНТУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	29
3.1 Використання інтерактивних методів у процесі підготовки майбутніх вчителів фізичної культури	29
3.2 Організаційно-педагогічні засади методики інтерактивного навчання спеціальних дисциплін	66
3.3 Структурні компоненти пізнавальної активності студентів та їх ознаки у контексті професійно-прикладної підготовки	73
ВИСНОВКИ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	85

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний стан фізичного виховання в Україні характеризується, з одного боку, постійним оновленням його змісту, форм і засобів, про що свідчить постійне вдосконалення навчальних програм і нормативних актів. З другого боку, фізичне виховання відзначається зниженням його ефективності з причини недооцінки в суспільстві провідної ролі здорового способу життя (ЗСЖ) в процесі формування здоров'я людини, зокрема такої важливої складової ЗСЖ, як рухова активність (М. Булатова, 2007; Г. Грибан, 2009; М. Дутчак, 2007; С. Єрмаков, 2015; В. Платонов, 2009; В. Сутула, 2009 та інші). Одним із чинників, що зумовлюють таку тенденцію, є повільний темп модернізації підготовки й перепідготовки педагогічних кадрів порівняно з темпами розвитку інформаційного середовища (В. Кремінь, 2008; Прокопенко, 2008 та інші), а також ринку фізкультурно-оздоровчих послуг (С. Заветний, В. Мудрик, 2015; Г. Путятіна, 2015; О. Школа, 2015 та інші).

На думку В. Ареф'єва (2015), В. Золочевського (2009), О. Кабацької (2016), Т. Ротерс (2009–2010), О. Тимошенка (2011), О. Школи (2016), перспективним шляхом інтенсифікації фізичного виховання й подолання негативних тенденцій є підготовка таких фахівців із фізичної культури, які могли б здійснювати навчально-виховний процес на основі використання особистісного творчого потенціалу, активного пізнання навколишнього світу. Напрямок вирішення зазначеного завдання є інноваційний характер підготовки кваліфікованих педагогічних кадрів, які характеризуються самостійністю, професійним саморозвитком, освоєнням і впровадженням наукоємних та інформаційних технологій, зокрема для роботи в загальноосвітніх навчальних закладах (В. Давидов, 2007; В. Загвязінський, 2008; В. Краєвський, 2008 та інші).

Саме такий підхід дозволить узгодити мету сучасної системи шкільного фізичного виховання (Ю. Васьков, 2012; М. Віленський, 2001; В. Видрин, 1992; Г. Грибан, 2008; Л. Лубишева, 1992, 1998; Т. Малишева, 2013; Л. Матвеев, 2005, Н. Чепижева, 2010 та інші), а саме формування здоров'я та особистісної

фізичної культури, з її змістом, тобто реалізувати «виховання тілесного через духовне» (П. Лесгафт), переорієнтувати фізичне виховання з освітньо-спортивного напрямку на компетентісно-діяльнісний (К. Мулик, 2015; О. Хуторської, 2001 та інші).

Об'єкт дослідження – процес професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Предмет дослідження – методика інтерактивного навчання спеціальних дисциплін у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити методику використання інтерактивного навчання спеціальних дисциплін у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Завдання дослідження:

1. Провести аналіз науково-методичної літератури з проблеми використання інтерактивного навчання спеціальних дисциплін у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

2. Визначити соціально-педагогічні передумови впровадження методики інтерактивного навчання спеціальних дисциплін у процес професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

3. Розробити й експериментально перевірити методику інтерактивного навчання спеціальних дисциплін у процесі підготовки вчителів фізичної культури.

Методи дослідження:

- *теоретичні:* аналіз й узагальнення літературних джерел і документів для визначення стану використання інтерактивних методів у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури;

- *емпіричні:* соціологічне опитування для з'ясування передумов впровадження методики інтерактивного навчання спеціальних дисциплін; тестування рівня пізнавальної активності студентів: психологічне тестування; педагогічне тестування з метою визначення ефективності експериментальної методики; словесно-графічне моделювання з метою побудови експериментальної методики інтерактивного навчання спеціальних дисциплін;

педагогічний експеримент для перевірки ефективності експериментальної методики інтерактивного навчання спеціальних дисциплін; порівняльний аналіз результатів педагогічного експерименту;

- *статистичні*: методи математичної статистики для кількісного та якісного аналізу одержаних даних.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблена методика інтерактивного навчання спеціальних дисциплін у процесі підготовки вчителів фізичної культури може використовуватися в процесі підготовки кадрів у закладах вищої освіти України.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дипломної роботи магістра обговорювались на звітній науковій конференції студентів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський 23-24 вересня 2020 року).

Публікації. Результати дослідження за темою кваліфікаційної (дипломної) роботи магістра висвітлені в одній науковій статті.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Роботу викладено на 90 сторінках, з яких 84 основного тексту, вона містить 3 рисунки. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку 53 використаних літературних джерел.

ВИСНОВКИ

На основі аналізу науково-методичної літератури щодо фахової підготовки вчителів з'ясовано, що, незважаючи на різноплановість та багатогранність сучасних досліджень, переважна кількість науковців вважає, що вдосконалення навчального процесу можливе завдяки впровадженню інноваційних педагогічних технологій, спрямованих на розвиток особистості майбутніх фахівців і формування в них готовності до саморозвитку й самореалізації. Для цього необхідно застосовувати в навчальному процесі інтерактивні методи навчання (викладач ↔ студент ↔ студент) разом з традиційними методами: пасивними (викладач → студент) та активними (викладач ↔ студент). Критерієм ефективності такого навчального процесу є рівень пізнавальної активності студентів.

На основі проведеного аналізу синтезовано класифікацію цільового використання інтерактивних методів навчання в аудиторній та позааудиторній роботі зі студентами, використанні комп'ютерної техніки (електронних навчально-методичних посібників) та Інтернет-ресурсів (спеціалізованих сайтів). При цьому позааудиторна робота розподіляється на методи, що використовуються в самостійній роботі студентів, та методи, що сприяють закріпленню навчального матеріалу у виховній роботі.

На основі класифікації інтерактивних методів (аудиторні й позааудиторні; самостійна, виховна робота) у процесі дослідження розроблено методику інтерактивного навчання навчального курсу «Теорія та методика викладання футболу». Методика складається з концептуальної, змістовної, процесуальної частин та частини нормативно-методичного забезпечення. Процесуальна частина методики складається з чотирьох етапів, а саме: підготовка заняття (зокрема використання комп'ютерної техніки (електронних навчально-методичних посібників) та Інтернет-ресурсів (спеціалізованих сайтів)), вибір інтерактивного методу й розподіл учасників на групи, ігровий процес, підбиття підсумків (рефлексія). Критерієм її ефективності обрано

рівень пізнавальної активності студентів, а саме її емоційний, вольовий, мотиваційний, соціально-орієнтаційний, змістовно-операційний та професійно-прикладний компоненти.

Проведений експеримент засвідчив, що розроблена методика інтерактивного навчання спеціальних дисциплін виявилася ефективною:

– в експериментальній групі наприкінці дослідження спостерігався більш підвищений емоційний стан (68 %) у порівнянні з контрольними групами (52% та 56 %) ($p < 0,05$). Це пояснюється впливом систематичного творчого пошуку студентів, що відіграє роль додаткового емоційного стимулу, тоді як у контрольних групах, які займалися за традиційними методиками, наприкінці навчального року спостерігається втома від навчання та, відповідно, зменшується задоволення від цього процесу;

– у студентів активніше розвиваються вольові якості, зокрема зростає самоконтроль (на 4 бали) та самостійність (на 4 бали). Загалом впровадження вказаної технології дозволило підвищити рівень вольової організації студентів експериментальної групи з достатнього рівня до високого (з 84,4 до 103,1 бала) ($p < 0,05$). У контрольних групах загальні показники залишилися на достатньому рівні в порівнянні з початком експерименту (84,2 та 85,7 бала) ($p < 0,05$);

– в експериментальній групі відзначається активніше зменшення кількості студентів, які мають необґрунтовано завищений рівень мотивації (на 12 %), тоді як у контрольній групі 1 – на 4 %, у контрольній групі 2 – на 8 % ($p < 0,05$). Корегування завищеної мотивації до досягнення успіху дозволяє студентам об'єктивніше ставитися до результатів навчання.

– в експериментальній групі середні показники змістовно-операційного компонента пізнавальної активності виявилися кращими за відповідні показники в контрольній групі 1 (на 8,5 %) та в контрольній групі 2 (на 12 %). Це пояснюється активнішим зростанням показників оперативної пам'яті в студентів експериментальної групи. Так, кількість студентів, які мають низький рівень розвитку пам'яті на образи, в експериментальній групі зменшилася на 16 %, тоді як у контрольній групі 1 – на 4 %, у контрольній

групі 2 – на 12 % ($p < 0,05$). Кількість студентів, які мають низький рівень розвитку оперативної пам'яті на цифри, в експериментальній групі зменшилася на 28 %, тоді як у контрольній групі 1 – на 8 %, у контрольній групі 2 – на 10 % ($p < 0,05$).

– в експериментальній групі кількість студентів, які мають виражену Я-спрямованість, зменшилася на 24 % (у КГ 1 – на 8 %, у КГ 2 – без змін), тоді як кількість студентів, спрямованих на спілкування, зросла на 4 %, а спрямованих на справу – на 20 % ($p < 0,05$). Загалом студентів, які мають виражену фахову спрямованість (робота в колективі), в експериментальній групі наприкінці дослідження було 80 %, тоді як у контрольній групі 1 – 60 %, а в контрольній групі 2 – 56 % ($p < 0,05$).

За час дослідження достовірно покращилися показники сформованості професійно-прикладного компонента пізнавальної активності. Так, на 11,4 % покращилися показники техніко-тактичної підготовленості студентів експериментальної групи у порівнянні з початком дослідження. Тоді як у контрольних групах 1 і 2 покращення становило відповідно 7,72 % та 2,7 %. Також за час експерименту в студентів ЕГ спостерігалось зростання показників фізичної підготовленості: сили – на 27,5 % ($p < 0,05$); гнучкості – на 17,4 % ($p < 0,05$); витривалості – на 11,7 % ($p < 0,05$); спритності – на 9,7 % ($p < 0,05$); швидкості – на 16,6 % ($p < 0,05$); швидкісно-силових якостей – на 24,3 % ($p < 0,05$). Загалом інтенсивність зростання показників фізичної підготовленості за час експерименту становила 17,5 % ($p < 0,05$).

Проведене дослідження не вичерпує всього кола питань, пов'язаних із навчанням спеціальних дисциплін майбутніх учителів фізичної культури з використанням інтерактивних технологій. Подальшої розробки та обґрунтування потребують можливості розроблення спеціального інтерактивного програмного забезпечення, застосування інтерактивних технологій на уроках фізичної культури в загальноосвітніх навчальних закладах, а також методика фахової підготовки майбутніх учителів до впровадження цих технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- К. Абульханова К. А. Психология и сознание личности : [проблемы методологии, теории и исследования реальной личности] : избр. психол. тр. / А. Абульханова. – Москва : Модэк, 1999. – 224 с.
2. Абышов Н. А. Из опыта интерактивного обучения с использованием компьютера / Н. А. Абышов // Химия в школе. – 2011. – № 2. – С. 22–25.
3. Аджиева Е. М. 50 сценариев классных часов / Е. М. Аджиева. – Москва, 2000. – С. 88–92.
4. Амонашвили Ш. А. Здравствуйте дети / Ш. А. Амонашвили. – Москва : Просвещение, 1983. – 208 с.
5. Ананьев Б. О. проблемах современного человекознания. Москва : Просвещение, 1997. – 300 с.
6. Антони М. А. Интерактивные методы обучения как потенциал личностного развития студентов / М. А. Антони // Психология обучения. – 2010. – № 12. – С. 53–63.
7. Апанасенко Г. Рівень здоров'я і фізіологічні резерви організму / Г. Апанасенко, Л. Довженко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2007. – № 1. – С. 17–21.
8. Апанасенко Г. Эволюция биоэнергетики и здоровье человека. Санкт-Петербург : МГП «Петрополис», 1992. – 123 с.
9. Арбузова Е. Н. Применение интерактивной доски на уроках биологии / Е. Н. Арбузова // Биология в школе. – 2010. – № 9. – С. 33–36.
10. Ареф'єв В. Г. Теоретико-методичні засади диференціації розвивально-оздоровчих занять з фізичної культури учнів основної школи : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 / Володимир Григорович Ареф'єв. – Київ, 2015. – 39 с.
11. Ареф'єва Л. П. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до позакласної виховної роботи у старшій школі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Лариса Петрівна Ареф'єва. – Київ, 2010. – 24 с.

12. Суоров О. А. Професійно-прикладна фізична підготовка у системі наукової організації праці : зб. лекцій з фізичного виховання /
13. Суоров О. А. Соціально-педагогічні передумови впровадження інтерактивних технологій навчання у процес фахової підготовки вчителів фізичної культури / О. А. Суоров, Т. С. Бондар, С. С. Коваль // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2012. – № 4. – С. 169–172.
14. Суоров О. А. Специализированный Интернет-ресурс как интерактивная технология в процессе подготовки будущих учителей физической культуры / О. А. Суоров // Физическое воспитание студентов, 2013. – № 3. – С. 55–59.
15. Суоров О. А. Суддівство в змаганнях з міні-футболу та футзалу : метод. реком. / О.А. Суоров. – Харків : ХГПІ, 2010. – 49 с.
16. Суоров О. А. Теорія і методика викладання спортивних ігор: збірник лекцій [Електронний ресурс] : ред. О. А. Суоров. – Харків: ХГПІ, 2010. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium-266; 32 Mb RAM; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. – Назва з титул. екрану.
17. Суоров О. А. Теорія і методика викладання футболу: збірник лекцій [Електронний ресурс] : ред. О. А. Суоров. – Харків: ХГПІ, 2011. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium-266 ; 32 Mb RAM ; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. – Назва з титул. екрану..
18. Суоров О. А. Регламент чемпіонату та кубку ХГПІ з міні-футболу [Електронний ресурс] : ред. О. А. Суоров. – Харків: ХГПІ, 2010. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium-266 ; 32 Mb RAM ; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. – Назва з титул. екрану.
19. Суоров О. А. Розвиток та організація проведення змагань із міні-футболу в Харківському гуманітарно-педагогічному інституті : метод. реком./ О. А. Суоров. – Харків : ХГПІ, 2009. – 125 с.
20. Суоров О. А. Розвиток та організація проведення змагань із міні-футболу в Харківському гуманітарно-педагогічному інституті : метод. реком. / О. А. Суоров. – Харків : ХГПІ, 2009. – 125 с.

21. Суоров О. А. Упровадження інтерактивних технологій навчання у процес фахової підготовки вчителів фізичної культури / О. А. Суоров // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі: зб. наук. праць / [редкол.: Т. І. Сущенко (гол. ред.) та ін.]. – Запоріжжя : КПУ, 2015. – Вип. 43(96). – С. 360–367.
22. Сутула В. А. Лабораторный практикум по спортивной метрологии: учеб. пособ. / В. А. Сутула. – Харьков : ХГИФК, 1994. – 68 с.
23. Сутула В. О. Формування фізичної культури особистості стратегічне завдання фізкультурної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів / В. О. Сутула, Т. С. Бондар, Ю. В. Васьков // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків : ХДАФК, 2009. – № 1. – С. 15-21.
24. Твоя профессиональная карьера: учеб. для 8-11 кл. общеобразоват. учрежд. / М. С. Гуткин, Г. Ф. Михальченко, А. В. Прудило [и др.]; под ред. С. Н. Чистяковой, Т. И. Шалавиной. – Москва: Просвещение, 2000. – 191 с.
25. Терещенко В. А. Формування психологічної готовності майбутніх учителів до інтерактивної взаємодії з учнями : автореф. дис. ... канд. псих. наук : 19.00.07 / В. А. Терещенко. – Київ, 2009. – 24 с.
26. Тимошенко О. В. Використання програмно-цільового підходу в організації спортивно-масових заходів майбутніх вчителів фізичної культури / О. В. Тимошенко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. наук. праць за редакцією проф. С. С. Єрмакова. – Харків: ХДАДМ (ХХП), 2007. – № 12. – С. 137-140.
27. Тимошенко О. В. Теоретико-методичні засади оптимізації професійної підготовки вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Олексій Валерійович Тимошенко. – Київ, 2009. – 45 с.
28. Угринович Н. Д. Информатика и информационные технологии : примерное поурочное планирование с применением интерактивных средств обучения / Н. Д. Угринович. – Москва : Школьная пресса, 2001. – 48 с.

29. Урываев В. А. Применение психодиагностических методов в работе с кадрами на выдвижение : автореф. дис. ... канд. псих. наук : 19.00.02 / В. А. Урываев. – Москва, 1990. – 23 с.
30. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность : в 2-х т. / Х. Хекхаузен. – 2-е изд. – Санкт-Петербург : Питер, Москва : Смысл, 2003. – Т. 1. – 860 с.
31. Холодный О. Деякі аспекти вдосконалення процесу фізкультурної освіти школярів / О. Холодный // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2010. – № 1. – С. 121–123.
32. Холодный О. Формування здорового способу життя у середовищі дітей та молоді як основна передумова розвитку здорового суспільства у майбутньому / О. Холодный // Вісник Луганського Національного університету імені Тараса Шевченка. – 2010. – № 17 (204). – С. 306–311.
33. Хуторской А. В. Современная дидактика / А. В. Хуторской. – Санкт-Петербург, 2001. – 553с.
34. Чепель Т. Новые подходы к проблеме преемственности детского сада и школы в современных условиях / Т. Чепель, Т. Яковенко // Дошкольное воспитание. – 2003. – № 9. – С. 18–24.
35. Чепыжова Н. Р. Использование информационно-коммуникационных технологий для повышения качества обучения / Н. Р. Чепыжова // Среднее профессиональное образование. – 2010. – № 6. – С. 13–15.
36. Чуменко Е. В. Здоровий спосіб життя. Інтерактивні методи навчання / Е. В. Чуменко. – Мінськ : А. Н. Вараксин, 2009. – 96 с.
37. Шадриков В. Философия образования и образовательные политики / В. Шадриков. – Москва : Логос, 1993. – 181 с.
38. Шалепя О. Г. Організація та методика проведення масових фізкультурно-спортивних заходів у системі фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи в навчальних закладах : навч. посіб. / О. Г. Шалепя, В. В. Золочевський, О. А. Суровов. – Харків : ХГПІ, 2008. – 120 с.
39. Шалепя О. Г. Роль фізичного виховання у розвитку рівня мотивації студентів щодо досягнення успіху в процесі навчання в Харківському

гуманітарно-педагогічному інституті / О. Г. Шалепа, О. А. Суоров // Слобожанський науково-спортивний вісник – Харків : ХДАФК, 2007. – № 12. – С. 41–44.

40. Шамова Т. И. Управление профильным обучением на основе личностно-ориентированного подхода : учеб.-метод. пособ. / Т. И. Шамова, Г. Н. Подчалимова, А. Н. Худин [и др.] – Москва : Центр «Педагогический поиск», 2006. – 160 с.

41. Швырина Г. В. Интернет-ресурсы как эффективное средство формирования культуры речи учащихся / Г. В. Швырина // Образование и общество. – 2010. – № 3. – С. 61–64.

42. Шиян Б. Теорія і методика фізичного виховання школярів : в 2 ч. / Б. Шиян. – Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2007. – Ч. 1. – 271 с.

43. Шиян Б. Теорія і методика фізичного виховання школярів : в 2 ч. / Б. Шиян. – Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2007. – Ч. 2. – 248 с.

44. Щербіна В. К. Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя економіки в умовах інтерактивного навчання : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / В. К. Щербіна. – Харків, 2009. – 24 с.

45. Школа О. М. Валеологізація фізкультурної освіти учнівської молоді / О. М. Школа, Д. В. Пятницька, О. В. Кабацька // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки: наук. видання. – Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2016. – № 4 (301). – С. 173–181.

46. Эрдниев П. Укрупнение дидактических единиц как технология обучения : в 2 ч. / П. Эрдниев. – Москва : Просвещение, 1992. – Ч. 2. – 257 с.

47. Юдин В. В. Анализ занятия. Технологический подход / В. Юдин // Школьные технологии. – Москва : Народное образование. – 2002. – № 1 – С. 28–35.

48. Ягодинский Н. В. Школьнику о вреде никотина и алкоголя: кн. для учащихся / Н. В. Ягодинский. – 2-е изд., перераб. – Москва : Просвещение, 1986. – 96 с.

49. Яковлева Н. М. Теория и практика педагогического творчества: учеб. пособ. к спецкурсу / Н. М. Яковлева. – Челябинск : ЧГПИ. – 1987. – 67 с.
50. Якунин В. А. Психология управления учебно-познавательной деятельностью студентов : учеб. пособ. / В. А. Якунин. – Ленинград : ЛГУ имени Жданова, 1986. – 44 с.
51. Янушевич Ф. Технология обучения в системе высшего образования / О. Долженко. – Москва : Высшая школа, 1996. – 135 с., пер. с польск.
52. Borg K. Slojdamnet: intryck – uttryck – avtryck (Linkoping Studies in Education and Psychology, Linkoping: Linkopings universitet. 2001. – 77 p.
53. Druz V. A. Individualization factors of students' physical education at modern stage of its realization / V. A. Druz, S. S. Iermakov, G. P. Artemyeva, Y. I. Puhach, R. Muszkieta // Physical Education Of Students, 2017. – № 21(1), – 10–16.